

دهریا ږمواندزی

مروځ له نیو سروشت وونه چنده بجووکه!

جوانی سروشت خه لاتیکه که نرخاندن و سوپاس گوزاری دهر دهخات بهکردنوهی چاوهکامان و تیرامانمان دست پییکهین که چاوت هیه و دتوانیت بیکهیموه که بهریکی و جوانی ږمگهکان ناماده کراون بو نیمه کههمیشه دهگوردريت بو خوشیبهکی پاک تهماشای ناسمان بکه نیمه زور بهکمی تهماشای ناسمان دهکین زور بهکمی تیبینی جیاوازیبهکان دهکین له کاتیکهوه بو کاتیکي تر لهگهل هاتن و روشنتی همورهکان نیمه تنها بیر له کمش و هه وا دهکینهوه وه ههتا لهگهل کمش و هه و اشا بیرله زانیاری زیاتری کمش و ههوا ناکهینهوه نیمه تنها بیر له باش و خراپی کمش و ههوا دهکینهوه نیمهرو لم کاتهدا کمش و ههواپهکی خوشی هیه لهوانهیه بهشپوهیهک بیت که هرگیز له شپوهیه دوباره نهبیته وه شپوازی نیم همورانه لهناسمان هرگیز وهک نهوه نابیت که نیستا هیه چاوت بکهوه تهماشا بکه، تهماشای روکشی نهوکسانه بکه له وینه دا بهرانبر سروشت کهببینوته هرپهکیک لهوانه چپروکیکی جوانی هیه له پیش رووکشپوهه چپروکیک که تو هرگیز ناتوانی ببینویت نهک تنها چپروکی تاییهتی خویان بهلکو چپروکی باپیرانشیان ههتا نیستا همومان دهگهپینهوه و لهم کاتهدا و لهم روژه دا همموو نهوکسانه دهیانینیت همموو ژیانی نهوکان و لههمموو ناوچهکانی جیهانهوه بهیهکوه کودهبیتوه و لیره تو دهبینن وهک جولاندنی ناو نهگهر تنها تو دلت بکهیموه و بخوینینهوه موسیقا که ماموستایهکی نارام بهخشه، چهکی جوانی بو یهکهمین جار له لایهن فیهلسوفی نلمانی (بومگارتن Hermann Baumgarten) (بهکارهاتوره لهسالی ((1735ز. پروفیسور بووه له میژوو لهگهل بایلوچی له شاری (Wolfenbüttel) له دایک بووه سروشت بهشیک بووه له جوانی، جوانی خوی لهخویدا مانایهکی پهرش و بلاوی هیه، نیم پهرش و بلاوش نادپاری بهچهکی جوانی بهخشپوه، چونکه جوانی بهپنی هیچ پیوانه دستووریکي تاك رههندی نانسريت، چونکه جوانی یه، تنها بیریک نیه لهدهرموهی کارهکاندا، وه تنها نایدیایهک نیه شوین پیی ههنگرتن وهتنها ههستیکیش نیه که بیدرکینین، وهتنها زهوق و نارزهوویکیش نیه گوزارشتی پییکهین، بهلکو بهشپوهیهکی گشتگیری لهناوهروکدایه بههوی داهینانهوه روخساری ناشکرا دهبیت، نیم داهینانهش رههنگهلیکی بو جوانی خولقاندووه، کههرپهکهمان تهواوکهری نهوی تریانه، لهریگهی دیاری کردنی نیم رههنگدانهشوه جوانی دتوانیت رههایهتی چهکی خوی وهرگریت، جوانی بوونیکي بابهتی سهربهخویوه پهپوهندی بهمیشکوه نیه تادهرکی پییکات، بهلکو لهدهرموهی میشکدا بوونی خوی دهسهلمینیت بهجوړیک، شایهنی دستکاری کردن نیه، نیم جوانیهش روح بوخوا بهجهسته دهبیت، کهنهمش رهنگدانهوهی بیروباوهرهکانی سوکرات و نهفلاتون و هیکله، کهزور بهروونی له پیناسهکهی نهفلاتون بو جوانی دهردهکویت، کهبهم شپوهیه پیناسه دکات، جوانی بریتیه لهجهوهریکی بی رنگ و بی فورم و بی بارسته، کهههستی مروځ دهرکی پیناکات، چونکه دووهمی

ههقیقهتیکی نهییزاوه، کهچاوی ئاسای لهئاستی بینینیدا نابینانهیه، بهلام چاوی رۆح تنها لهژیر کاریگهری ئهویی واپلوهکانی ههڵدینێ توانای بینینی ئهو جهوههری ههیه، ههس لهم روانگهیهشهوه ههنگل جوانی دهخهملینیت بهئایدیایهکی رهها رهههیهتیشی لهوه سهسچاوهی گرتووه که لهسهرووی بییری ئادهمیزادهوهیه ناتوانیت ههستی پینکات، ههروهها ئهفلاتون ئامازه بهجوانی راستهقینه دهکات و جیای دهکاتهوه لهجوانیهکی فریپفی بو ئهم مهبهستهش گوئییک بهنموونه دههینمهوه گوڵ دهپشکویت لهسهرتادا جوانیهکی زیاد دهکات، بهلام لهماوهی ئهم گورانهدا واته پشکانی گوڵهکه ئهو جوانیه و دهرموه دهکهم دهپیتهوه تا لهناو دهچیت لهبهرئوه ئهمه جوانیهکی راستهقینه نیه!

جوانی راستهقینه لای ئهفلاتون لهئهندهشهو بیردایه، جیهانیکی ئایدیالیه ئهو جیهانه ئهو بهئهدیهیه کهههرگیز ناگۆریت و نامریت و لهناوناجیت و کهمیش ناکات ههموو کاتیکیش له ههموو باریکیش ههس رهنگینه .

جوانی سروشت زۆرئیک لهو باروهردان جوانی تنها مرۆف ههستی پیناکات، بهلکو گیان لهبهرانیش تام چنژ لهو جوانیه وهردهگرن، داروین لهتیوری بایۆلژییدا ئهوه دهردهخات که ئهم تیوره رهگی داکوتاه لهگیانی ههموو زیندهمهاریکدا، بو ئهم مهبهستهش کلایمیدۆساریا بهنموونه دههینیتهوه کهدهتوانیت تامی جوانی بکات و بۆی بچیت سهسهراي ئهوهش جووره بالندهیهکی مئ ههس زموقیان بهرمنگی دهرخشان و شتی دهنگی خووشی، چونکه سروشت ماوهیهکی زۆر بهس لهدایک بوونی مرۆف ههجووه، ئهم جوانیشی نهخولقاندوه بو دابینکردن و ئامزیدهبوونی ههستهکانه ئادهمیزاد ههروهک دهلین، (سروشت گوئی جوانی خولقاندوه لهپیناو مرۆف) بهلکو بو ئهومیث و مهگهزانه خولقاندوویتی ههتاکو لئی نزیك بینهوه پهربهخویان بدن، کهواته ههلسانی سروشت، بهبهرههه هینانی ئهم جوانیه لهپیناو مرۆف و گیاندارهکانی نیه، بهلکو لهپیش ههموو شتیکهوه بهرههه هینانی جوانیهکهی دریژمپندهره بهمانهوهی راگرتتی زیندوویتی خۆی، بیگومان دروست بوونی و روالهتی و بابهتیهکانی سروشت ئاکامی بهرهنگار بوونهوهی سروشته لهپیناومانهوه.

جوانی خۆی بهپنی ئهم ههلوئسته بریاردانی جوانی دهگهرینهوه بو عهقلی مرۆف، چونکه جوانی خۆی بوونی نیه، بهلکو لیکدانهوهی عهقلیهکانی مرۆف ئهم خاسیهته بهشتهکان دهبهخشیت، چونکه عهقل جوانیهکان ههلهسهنگینیت، بهپنی ههلسهنگاندنهکەش تاییهتیهندی بو دیاریی دهکات ، کهبیریش یهکنکه لهتاییهتیهندیهکانی عهقل، لهم روانگهیهشهوه (کانت) دهلایت (جوانی جگه لهبیری ئادهمیزاد بهولاره ههچی تر نیه)

دهریا رهواندزی